

Вікторова А. С., студентка,
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Головка О. М., викладач

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИМУШУВАННЯ ПРАЦІВНИКА ТРАНСПОРТУ ДО НЕВИКОНАННЯ СВОЇХ ОBOB'ЯЗКІВ

На сьогоднішній день в Україні з розвитком ринкової економіки і розвитком інфраструктури в країні прослідковується досить інтенсивний розвиток транспорту, динамічність його використання та сама кількість транспортних засобів, яка використовується. Як визначає і сам законодавець він є важливою складовою галузевий суспільного виробництва та має на меті задовольняти потреби населення і суспільного виробництва у перевезеннях осіб та вантажів. У зв'язку зі збільшенням ролі транспорту в умовах розвитку країни та її науково-технічного прогресу відповідно збільшуються різні види загроз внаслідок злочинних дій суб'єктів. Це призводить до таких негативних наслідків, як травматизм, загибель людей, забруднення навколишнього природного середовища та ін.

Тому виникає необхідність врегулювання правовими засобами даної проблеми, зокрема, шляхом забезпечення їх кримінально-правової охорони та захисту працівників транспорту у зв'язку із виконанням ними службових обов'язків, що пов'язано із безпекою функціонування транспорту.

Слід приділити окрему увагу працівникам транспортних засобів – залізничного транспорту, повітряного, водного та трубопровідного, міського електричного, автомобільного, оскільки такі види транспорту складають транспортну систему України та відповідно забезпечують розвиток вітчизняної економіки і пріоритетні інтереси держави в цій галузі.

Потрібно сказати, що дослідженням даної теми займалися такі вчені, як В. Мисливий, М. Бажанов, В. Я. Тацій та інші. Визначення аспектів кримінально-правової відповідальності за примушування працівників транспорту до невиконання своїх службових обов'язків, що пов'язані, перш за все, з неузгодженістю між нормами нормативно-правових актів, процедурою визначення елементів складу злочину, а також засобами вдосконалення відповідних правових норм.

До запровадження Кримінального кодексу України (далі – ККУ), відповідальність за злочини, пов'язані із транспортними засобами, регулювалася різними законами і нормативно-правовими актами, зокрема

Законом СРСР від 3 жовтня 1990 року «Про кримінальну відповідальність за блокування транспортних комунікацій і інші незаконні дії, що посягають на нормальну і безпечну роботу транспорту» [4, с. 254]. Із запровадженням оновленого ККУ з'явився розділ «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту». Даний розділ включає в себе 17 статей, однією з яких є стаття 280 ККУ: «Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків».

Згідно із думкою дослідників, примушування – це вимога, пред'явлена до працівника транспорту, не виконувати покладені на нього обов'язки, що супроводжується погрозами [3, с. 311]. Слід зазначити, що виходячи із розуміння даного визначення у такому випадку потерпілим від злочину може бути будь-який працівник транспорту. У зазначеній статті визначено об'єктивну сторону злочину, тобто примушування працівника залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту до невиконання своїх службових обов'язків шляхом погрози вбивством, заподіянням тяжких тілесних ушкоджень або знищенням майна цього працівника чи близьких йому осіб.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, тобто слід розуміти, що винна особа усвідомлює, яка примушує працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків, розуміє протиправність вчиненого і бажає вчинити такі дії. Суб'єктом даного злочину є особа, яка досягла 16-літнього віку. Якщо примушування здійснює посадова особа щодо своїх підлеглих, то за наявності відповідних ознак відповідальність настає за сукупністю і за посадовий злочин.

При розгляді засобів і шляхів вдосконалення нормативно-правового регулювання в частині відповідальності за примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків потрібно визначити деякі моменти.

Найголовніше, що в диспозиції ст. 280 КК України закріплюється правова охорона працівників транспорту від примушування до невиконання своїх службових обов'язків, зокрема працівників залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту [4, с. 255].

З огляду на це, потрібно сказати, що єдину транспортну систему України, згідно ст. 21 Закону України «Про транспорт» складають: 1) транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міський електротранспорт в тому числі метрополітен); 2) промисловий залізничний транспорт; 3) відомчий транспорт; 4) трубопровідний транспорт; 5) шляхи сполучення загального користування. На відміну від переліку, зазначеного в ККУ, який виглядає

як: 1) залізничний; 2) водний; 3) морський; 4) автомобільний; 5) міський електротранспорт чи магістральний.

Таким чином, при зведеному порівнянні та здійсненні аналізу нормативно-правових актів, можна дійти висновку, що норми, в яких зазначений перелік транспортних засобів, передбачений в Законі України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 року, не співпадає з нормами із визначенням переліком в ККУ, що свідчить про існування неузгодженості норм та виникнення певної колізії у регулюванні кримінально-правової відповідальності за примушування працівника транспорту до невиконання своїх обов'язків у промисловому залізничному транспорті, відомчому транспорті.

Враховавши цей важливий момент, аспектом вдосконалення нормативно-правового регулювання відповідальності за примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків найголовнішим є розширення переліку способів скоєння злочину, закріпленого у статті 280 КК України, а також розширення переліку транспорту для деталізації визначення кримінально-правової відповідальності, узгодження та усунення розбіжностей між нормативно-правовими актами.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. (в ред. від 05.10.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9>

2. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. (в ред. від 28.12.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>

3. Кримінальне право України / за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.

4. Ментов М. І. Теоретичні аспекти кримінально-правової відповідальності за примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків. / М. І. Ментов // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. – № 108. – С. 252-257.